

Notícia de la construcció del primer edifici del Col·legi de Sant Ignasi de Manresa

Marc Torras i Serra

El ric fons dels protocols notariaus ens permet, en aquesta ocasió, recuperar un document-contracte inèdit pel qual un mestre d'obres es compromet a aixecar tres murs de l'edifici del col·legi de Sant Ignasi, datat a 30 de març de 1625.

Una de les principals fonts per a l'estudi de la història de Manresa i de bona part del Bages és el ric fons dels protocols notariaus, que per al cas de Manresa, conserva gairebé completes les sèries produïdes pels notaris des de finals del segle XIII fins a l'actualitat. Malgrat ser el fons més consultat i estudiat de l'Arxiu, la gran quantitat de documentació que s'aplega en els protocols notariaus fa que, tot sovint apareguin documents on es pot trobar alguna dada interessant sobre algun personatge, edifici o fet rellevant de la història de la ciutat.

Aquest seria el cas del document de l'any 1625 on es fa referència a la construcció del primer edifici que va

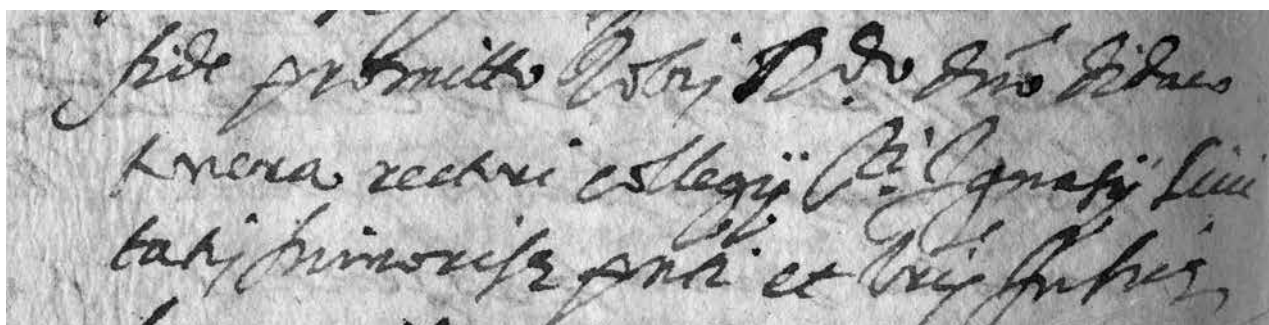
allotjar el Col·legi de Sant Ignasi, dels jesuïtes.¹ Es tracta d'un document que si bé ja era conegut, atès que el cita Joan Bosch i Ballbona,² considerem que val la pena de transcriure i comentar breument.

Així mateix, val a dir que la presència de la Companyia de Jesús a la ciutat de Manresa ha estat estudiada des de fa força anys per autors com Joaquim Sarret i Arbós, Fidel Fita, Jaume Nonell i Mas, Joan Creixell i Iglesias o Antoni Borràs i Feliu, per esmentar-ne només els principals, i que, més recentment, Ignasi Bajona i Oliveras ha publicat un important estudi sobre la història del Col·legi de Sant Ignasi.³ Per aquesta raó, cal remarcar que, abans del treball de Joan Bosch, i gràcies a la documentació de l'Orde conservada a Roma i estudiada per Antoni Borràs,⁴ ja es podia deduir que la construcció del primer edifici del Col·legi havia tingut lloc a partir de l'any 1625.

Amb tot, el document que transcrivim ens permet conèixer una mica millor la data d'inici de les obres i ens

ofereix altres dades d'interès que fins a la seva aparició eren desconegudes. Així, podem començar dient que el document és el contracte pel qual un mestre d'obres es compromet a aixecar tres murs de l'edifici del Col·legi. Atès que el document porta data de 30 de març de 1625, es pot precisar més la informació que havia intuït Antoni Borràs i dir que les obres van començar amb posterioritat a aquest dia.

Un altre dels punts interessants és que, tot i que només es parla de construir tres parets, sense que se n'indiqui la llargada que hauran de tenir, només el gruix, s'especifica que una serà a tocar del torrent –l'antic riu Mirable, posteriorment conegut com a torrent de Sant Ignasi. Per tant, ja tenim un dels límits de l'edifici. Igualment, el fet que només s'haguessin de fer tres parets potser ens indicaria de la quarta seria una de les ja existents en els edificis de l'església o de l'antic hospital de Santa Llúcia, o de les cases annexes a aquests, a tocar del torrent. Això ens delimita molt l'espai on seria situat

Fragment del document on apareix el nom de Diego Tonera, rector del Col·legi de Sant Ignasi

el primer Col·legi i que podem acotar als solars que hi ha entre les actuals capella del Rapte i Sala Ciutat, per la banda de la via de Sant Ignasi. Val a dir que actualment no queda cap rastre d'aquest edifici, atès que o bé va desaparèixer a mitjan segle XVIII, en el moment de la construcció de l'actual edifici de l'Antic Col·legi de Sant Ignasi, seu de l'Arxiu Comarcal del Bages, el Museu Comarcal de Manresa, el Centre d'Estudis del Bages i l'Oficina de Turisme de Manresa; o bé va ser destruït l'any 1936-1937 en el moment d'enderrocar les esglésies de Santa Llúcia i de Sant Ignasi i tots els edificis annexos que hi havia entre elles.

Amb tot, l'aspecte més interessant a destacar d'aquest breu document és que, atès que es tracta del contracte de construcció de les parets, hi apareixen els noms de les dues parts contractants. Una, lògicament, és el rector del Col·legi, el pare Diego Toner, superior de la comunitat jesuïta establerta a Manresa i que havia arribat a la ciutat l'any 1602,⁵ l'altra és l'escultor Miquel Vidal, del que Sarret i Arbós ja en donava unes dades mínimes i que posteriorment ha estat més documentat i estudiat, tant per Joan Bosch com per Xavier Sitjes.⁶ Així, per esmentar només algunes obres de Miquel Vidal, sabem que va fer el retaule de sant Sadurní de Salelles, el retaule de la capella de sant Tomàs de l'església de Sant Pere Màrtir de Manresa, els retaules del Roser de les esglésies de Cardona, Castelladral i Salelles, així com que va treballar per a les confraries de sant Salvador i dels sants Cosme i Damià del Carme de Manresa i que va fer retaules per a les esglésies de Sallent, Rocafort i de Rajadell, a banda de diversos treballs al Solsonès i a Osona.

El fet curiós és que, en aquest document que transcrivim, trobem a un escultor d'un cert renom fent una feina de mestre d'obres o de paleta. Cal pensar que, tot i que això no era habitual, tampoc es tractaria d'un cas únic o estrany a l'època i que potser altres escultors de no tant prestigi també combinaven els encàrrecs de creació amb feines com aquesta, de caràcter més manual, de poca durada, fàcil realització i amb les quals segura-

ment podien obtenir uns ingressos més o menys ràpids.

Per últim, volem acabar esmentant el fet que en el contracte s'indica que Miquel Vidal cobrarà 12 sous per cada cana de paret construïda,⁷ sense que, però, es faci cap referència a la llargada total de les parets a construir ni al preu final de l'obra. Així mateix, en el document queda ben clar que els diners que rebrà Miquel Vidal seran només en pagament de la construcció dels murs i que no haurà d'aportar cap material per a l'obra, atès que el rector del Col·legi es compromet a fer-se càrrec de proveir-lo de la pedra, calç, sorra, fusta i tot allò que sigui necessari per a l'obra.

El document

ACBG. Fons Districte notarial de Manresa. AHPM. m – 874
Notari Maurici Gomis. *Protecolum* 1625

Die ·XXX· mensis martii anno predicto ·M·DC·XXV·

Ego, Michael Vidal, sculptor, civis Minorise, gratis et cetera, convenio et bona fide promitto vobis, reverendo domino Didaco Toner, rectori Collegii Sancti Ignasii civitatis Minorise, presenti, et vestris in his successoribus, quod attendans et considerans inter me et vos que havem tractat que-s fessen las parets del col·legi de dit Sant Ignasi, ço és, tres parets, a que farà y fabricarà las parets de pedra y cals que seran necessàries per a fer lo dit col·legi de la emplària y grosària, ço és, la que tocarà y frontarà en lo torrent, de sis palms, fent lo primer estb y la segona quatra palms y la tercera sis palms conforme la amida que ja està senyalada. c Las quals parets haja de fer lo dit Miquel a raó de dotse sous per cana y lo dit pare rector haja de donar tota la pedra, cals, d arena, e fusta y tot allò que serà manester per a fer y fabricar las ditas parets y que lo dit Miquel no haja sinó de fer y fabricar las ditas parets.

Et hac facere promitto sine dilacione et cetera.

Testes sunt reverendi Raphael Segí,

presbiter beneficiatum ecclesie Minorise, et Franciscum Blan, minor dierum, sederius, cives Minorise.

^a ço és, tres parets *interliniat*

^b fent lo primer est *interliniat*

^c segueix en *ratllat*

^d segueix argamassa *ratllat*

^e *interliniat*

NOTES

1. Volem agrair a Ernest Molins que ens hagi facilitat la notícia de l'existència d'aquest document.
2. BOSCH i BALLBONA, Joan. *Els tallers d'escultura al Bages del segle XVII*. Manresa: Caixa d'Estalvis de Manresa, 1990, p. 41-42.
3. BAJONA i OLIVERAS, Ignasi. *L'Antic Col·legi de Sant Ignasi de Manresa. Una crònica de les seves vicissituds*. Manresa: Centre d'Estudis del Bages, 1997. Monogràfics, 18.
4. BORRÀS i FELIU, Antoni, S.I. Establiment dels jesuïtes a Manresa, segons els documents de l'Arxiu General de l'Orde a Roma (1599-1683). *Miscel·lània d'Estudis Bagençs*. 1984, núm. 3, p. 175.
5. BAJONA i OLIVERAS, Ignasi. *Ob. cit.*, p. 31.
6. Les primeres dades conegudes de Miquel Vidal ens les dona Sarret (SARRET i ARBÓS, Joaquim. *Art i artistes manresans*. Manresa: Centre Excursionista de la Comarca de Bages, 1916, p. 63-64). Per la seva banda, Joan Bosch ens n'ofereix una àmplia biografia i una aproximació a la seva obra en el llibre esmentat (BOSCH i BALLBONA, Joan. *Ob. cit.*, p. 39-47) i en un article sobre el retaule del Roser de Salelles (BOSCH i BALLBONA, Joan. Sant Sadurní de Salelles: un retaule i tres escultors. a DD.AA. *El retaule del Roser de Salelles. Sant Salvador de Guardiola (Bages)*. Manresa: Museu Comarcal de Manresa, 2007. Quaderns d'estudi, núm. 2, p. 11-30). Podem completar la llista de la producció escultòrica de Miquel Vidal gràcies als treballs de Xavier Sitjes (SITJES i MOLINS, Xavier. *El Barroc al Bages. Noves dades per al seu estudi*. Manresa: Centre Excursionista de la Comarca de Bages, 1997. Col·lecció de monografies de temes locals i comarcals, núm. 11, p. 17; i SITJES i MOLINS, Xavier. Dades inèdites sobre artistes dels segles XIV al XVIII i llurs obres al Bages. *Dovella*. Tardor-hivern 2012, p. 10-21).
7. Una cana estava formada per vuit pams i equivalia a 1,555 metres.

Marc Torras i Serra

Director de l'Arxiu Comarcal del Bages